

Univerzita Karlova v Praze
Matematicko-fyzikální fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vojtěch Rybář

Aplikace algebraického multigridu založeného na výpočetních molekulách

Katedra numerické matematiky

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Mgr. Petr Knobloch, Dr.

Studijní program: Matematika

2007

Děkuji vedoucímu této práce Doc. Mgr. Petru Knoblochovi, Dr. za poskytnutí literatury a testovacích dat, podporu a trpělivost.

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci napsal(a) samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím se zapůjčováním práce a jejím zveřejňováním.

V Praze dne 8.srpna 2007

Vojtěch Rybář

Obsah

Úvod	5
1 Multigrid	6
1.1 Geometrický multigrid	6
1.2 Algebraický multigrid	10
2 Algebraický multigrid založený na výpočetních molekulách	15
2.1 Hranové matice	15
2.2 Hrany	20
2.3 Hrubá síť	21
2.4 Interpolační molekuly	24
2.5 Interpolační předpis	27
2.6 Víceúrovňová metoda	29
2.7 Multigrid	30
3 Numerické testy	31
Literatura	34

Název práce: Aplikace algebraického multigridu založeného na výpočetních molekulách

Autor: Vojtěch Rybář

Katedra (ústav): Katedra numerické matematiky

Vedoucí bakalářské práce: Doc. Mgr. Petr Knobloch, Dr.

e-mail vedoucího: knobloch@karlin.mff.cuni.cz

Abstrakt: Předložená práce je věnována nové variantě algebraického multigridu. Uvažujeme rozklad symetrické pozitivně definitní matice tuhosti vzniklé diskretizací metodou konečných prvků na tzv. hranové matice, které zavedeme. Uvedeme nutnou a postačující podmínku pro existenci tohoto rozkladu a navrhneme vhodnou aproximaci, pokud rozklad neexistuje. Poté ukážeme, jak lze hranové matice využít při výběru hrubé sítě a jak lze pomocí malého souboru těchto matic, tzv. výpočetních molekul, určit interpolační předpis algebraického multigridu. Na úvod stručně představíme geometrický a algebraický multigrid, na závěr uvedeme výsledky numerických testů.

Klíčová slova: algebraický multigrid, hranové matice, výběr hrubé sítě, určení interpolačního předpisu

Title: Application of Algebraic Multigrid Based on Computational Molecules

Author: Vojtěch Rybář

Department: Department of Numerical Mathematics

Supervisor: Doc. Mgr. Petr Knobloch, Dr.

Supervisor's e-mail address: knobloch@karlin.mff.cuni.cz

Abstract: The present work is dedicated to the new variant of algebraic multigrid. We consider splitting of symmetric positive definite stiffness matrix arising from finite element discretization into sum of so-called edge matrices. We give necessary and sufficient condition for existence of this splitting and propose suitable approximation if the splitting does not exist. Then we show how to use edge matrices in selecting coarse-grid nodes and how can be small collections of edge matrices (so-called computational molecules) used for deriving interpolation rules. In the beginning we briefly introduce geometric and algebraic multigrid, in the end we show numerical results.

Keywords: algebraic multigrid, edge matrices, coarse grid selection, interpolation rules

Úvod

Výpočetní metody typu multigrid jsou známy jako jedny z nejrychlejších způsobů pro řešení lineárních systémů přinášející řešení v $O(N)$ krocích.

Svých vlastností dosahují kombinací dvou navzájem se doplňujících prvků. Prvním z nich je tzv. „zhlazování“, což je pojmenování pro aplikaci jednoduché iterační metody, např. Gaussovy-Seidelovy. Druhým prvkem je korekce na hrubé síti, kde dochází k eliminování zbylé složky chyby.

Původní myšlenka, známá již přes třicet let, je stále vylepšována, aby byla použitelná pro co nejširší třídu problémů a mohla sloužit při řešení stále náročnějších soustav.

Tato práce vychází z článku [1] zveřejněného v roce 2006, který přináší nový pohled a představuje Algebraický multigrid založený na výpočetních molekulách. Ten je – po stručném představení základních typů multigridu v první kapitole – popsán v druhé kapitole. Nakonec jsou uvedeny numerické testy.

Kapitola 1

Multigrid

V této kapitole stručně představíme základní typy multigridu. Budeme vycházet z [3], při popisu algebraického multigridu navíc ještě z [4].

1.1 Geometrický multigrid

Uvažujme pro začátek modelový problém

$$\begin{aligned} -u''(x) &= f(x), & x \in \Omega = (0, 1) \\ u(x) &= 0, & x \in \Gamma = \{0, 1\}, \end{aligned} \quad (1.1)$$

jeho diskretizací na stejnoměrné síti

$$\Omega^h = \left\{ x_j \in \Omega \mid x_j = jh, \quad j = 0, \dots, n, \quad h = \frac{1}{n} \right\} \quad (1.2)$$

dostaneme systém lineárních rovnic

$$A\mathbf{u} = \mathbf{f}, \quad (1.3)$$

kde

$$A = \begin{pmatrix} 2 & -1 & & & \\ -1 & -2 & -1 & & \\ & \ddots & \ddots & \ddots & \\ & & -1 & 2 & -1 \\ & & & -1 & 2 \end{pmatrix}, \quad \mathbf{f} = \begin{bmatrix} f_1 \\ f_2 \\ \vdots \\ f_{n-2} \\ f_{n-1} \end{bmatrix}, \quad f_j = h^2 f(x_j). \quad (1.4)$$

Pro jednoduchost budeme předpokládat, že h je mocnina dvou.

Vývoj metod typu multigridu začal analýzou klasických iteračních metod (např. metody Jacobiho a Gaussova-Seidelova) pro řešení soustav lineárních rovnic $A\mathbf{u} = \mathbf{f}$.

Spektrální analýzou lze ukázat, že tyto metody redukují pouze vysokofrekvenční složku chyby $\mathbf{e} = \mathbf{u} - \mathbf{v}$, kde $\mathbf{u}$ je přesné a $\mathbf{v}$ přibližné řešení soustavy. Tedy místo redukce chyby ji pouze zhlazují. Díky tomu bývají tyto metody nazývány jako „zhlazovače“.

Uvažujme nyní dvě stejnoměrné sítě Ω^h a Ω^{2h} na $[0, 1]$, tzv. jemnou a hrubou síť, určené podle předpisu (1.2). Základní myšlenka metod typu multigrid je naznačena v následujícím postupu:

- Iterujeme pomocí zhlazovače na $A\mathbf{u} = \mathbf{f}$ na Ω^h , abychom získali přiblížení $\mathbf{v}^h$.
- Určíme reziduum $\mathbf{r} = \mathbf{f} - A\mathbf{v}^h$. Přejdeme k síti Ω^{2h} , na ní vyřešíme rovnici $A\mathbf{e} = \mathbf{r}$.
- Zpřesníme přibližné řešení získané na Ω^h pomocí opravy $\mathbf{e}$ získané na Ω^{2h} .

Na jemné síti je zhlazovačem efektivně eliminována vysokofrekvenční složka chyby, zatímco přechodem na hrubou síť zredukujeme chybu s nízkou frekvencí.

Nyní se zaměříme na to, jakým způsobem lze „přecházet“ z jedné sítě na druhou, tedy na určení operátorů interpolace a restrikce. Existuje více možností jak takový operátor zkonstruovat, protože je však dostatečně efektivní nejjednodušší z nich, uvedeme lineární interpolační operátor.

Tedy operátor P_{2h}^h je lineární interpolace zobrazující vektor $\mathbf{v}^{2h} \in \mathbb{R}^{n/2-1}$ na vektor $\mathbf{v}^h \in \mathbb{R}^{n-1}$ podle následujícího předpisu:

$$(v^h)_{2j} = (v^{2h})_j, \quad (1.5)$$

$$(v^h)_{2j+1} = \frac{1}{2}[(v^{2h})_j + (v^{2h})_{j+1}], \quad 0 \leq j \leq \frac{n}{2} - 1. \quad (1.6)$$

Pro $n = 8$ má operátor následující tvar:

$$P_{2h}^h \mathbf{v}^{2h} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 1 & & & & & & & \\ 2 & & & & & & & \\ 1 & 1 & & & & & & \\ & 2 & & & & & & \\ & 1 & 1 & & & & & \\ & & 2 & & & & & \\ & & 1 & 1 & & & & \\ & & & 2 & & & & \\ & & & 1 & & & & \end{pmatrix} \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix}_{2h} = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \\ v_4 \\ v_5 \\ v_6 \\ v_7 \end{bmatrix}_h = \mathbf{v}^h. \quad (1.7)$$

K přenášení vektorů opačným směrem, tedy z jemné sítě Ω^h na hrubou síť Ω^{2h} , slouží operátor restrikce, $P_h^{2h} : \mathbb{R}^{n-1} \mapsto \mathbb{R}^{n/2-1}$. Jeho nejprůchočejší volbou je předpis

$$(v^{2h})_j = (v^h)_{2j}. \quad (1.8)$$

Další možností, jak definovat operátor restrikce, je vážený průměr hodnot sousedních uzlů jemné sítě:

$$(v^{2h})_j = \frac{1}{4} [(v^h)_{2j-1} + 2(v^h)_{2j} + (v^h)_{2j+1}], \quad 1 \leq j \leq \frac{n}{2} - 1. \quad (1.9)$$

Opět uvedeme příklad pro $n = 8$:

$$P_h^{2h} \mathbf{v}^h = \frac{1}{4} \begin{pmatrix} 1 & 2 & 1 & & & & & \\ & 1 & 2 & 1 & & & & \\ & & 1 & 2 & 1 & & & \\ & & & 1 & 2 & 1 & & \end{pmatrix} \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \\ v_4 \\ v_5 \\ v_6 \\ v_7 \end{bmatrix}_h = \begin{bmatrix} v_1 \\ v_2 \\ v_3 \end{bmatrix}_{2h} = \mathbf{v}^{2h}. \quad (1.10)$$

Když jsme ukázali, jak lze přecházet mezi sítěmi, můžeme zpřesnit schéma, které jsme uvedli výše:

- Iterujeme ν_1 -krát zhlazovačem rovnici $A^h \mathbf{u}^h = \mathbf{f}^h$ na Ω^h s počátečním přiblížením $\mathbf{v}^h$.
- Určíme reziduum na jemné síti, tedy vypočítáme $\mathbf{r}^h = \mathbf{f}^h - A^h \mathbf{v}^h$ a restringujeme jej na hrubou síť: $\mathbf{r}^{2h} = P_h^{2h} \mathbf{r}^h$.
- Vyřešíme $A^{2h} \mathbf{e}^{2h} = \mathbf{r}^{2h}$ na Ω^{2h} .

- Interpolujeme chybu vypočtenou na hrubé síti na jemnou síť: $\mathbf{e}^h = P_{2h}^h \mathbf{e}^{2h}$, tímto vektorem opravíme přibližné řešení: $\mathbf{v}^h \leftarrow \mathbf{v}^h + \mathbf{e}^h$.
- Iterujeme ν_2 -krát zhlazovačem rovnici $A^h \mathbf{u}^h = \mathbf{f}^h$ na Ω^h s počátečním přiblížením $\mathbf{v}^h$.

Na jemné síti iterujeme tolikrát, kolikrát dojde k výraznější redukci chyby, v praxi $\nu_{1,2} = 1, 2, \dots, 5$.

Předtím, než uvedeme celý algoritmus multigridu, zbývá zodpovědět dvě otázky. Jak určit matici A^{2h} a co znamená vyřešení soustavy na hrubé síti.

Pro určení matice A^{2h} existují dva obvyklé přístupy, které mohou při některých diskretizacích vést ke stejnému výsledku. Jednak je možné úlohu opět diskretizovat na hrubší síti, druhou možností je tzv. Galerkinův součin

$$A^{2h} = P_h^{2h} A^h P_{2h}^h. \quad (1.11)$$

Jelikož problém řešený na hrubé síti $A^{2h} \mathbf{e}^{2h} = \mathbf{r}^{2h}$ není příliš odlišný od původního problému, nabízí se myšlenka použít schéma rekurzivně. Aplikujeme jej na počáteční problém $A^{2h} \mathbf{e}^{2h} = \mathbf{r}^{2h}$ na Ω^{2h} a opravu hledáme na hrubé síti Ω^{4h} . Tak pokračujeme, dokud se nedostaneme na síť, kde dokážeme opravu spočítat přesně nějakou přímou metodou.

Nechť je dána hierarchie l sítí $\Omega^h \supseteq \Omega^{2h} \supseteq \dots \supseteq \Omega^{Lh=2^{l-1}h}$, všechny operátory restrikce a interpolace mezi nimi, matice $A^h, A^{2h}, \dots, A^{Lh}$, zhlazovač a čísla μ, ν_1 a ν_2 . Pak klasický algoritmus multigridu vypadá takto:

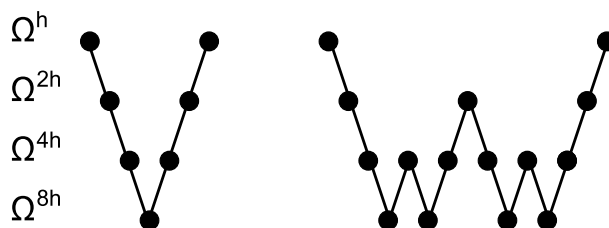
Algoritmus 1: $MG(\mathbf{v}^h, \mathbf{f}^h)$

```
H  $n \leftarrow 1$ 
if  $\Omega^h$  je nejhrubší síť then
  |  $\mathbf{v}^h \leftarrow (A^h)^{-1}\mathbf{f}^h$ 
else
  Iteruj  $\nu_1$ -krát  $A^h\mathbf{u}^h = \mathbf{f}$  s počátečním přiblížením  $\mathbf{v}^h$ 
   $\mathbf{f}^{2h} \leftarrow P_h^{2h}(\mathbf{f}^h - A^h\mathbf{v}^h)$ 
   $\mathbf{v}^{2h} \leftarrow \mathbf{0}$ 
  while  $n \leq \mu$  do
    |  $\mathbf{v}^{2h} \leftarrow MG(\mathbf{v}^{2h}, \mathbf{f}^{2h})$ 
  end
   $\mathbf{v}^h \leftarrow \mathbf{v}^h + P_{2h}^h\mathbf{v}^{2h}$ 
  Iteruj  $\nu_2$ -krát  $A^h\mathbf{u}^h = \mathbf{f}$  s počátečním přiblížením  $\mathbf{v}^h$ 
end
```

Je-li $\mu = 1$ nebo $\mu = 2$, bývá algoritmus označován za $V(\nu_1, \nu_2)$ -cyklus, respektive $W(\nu_1, \nu_2)$ -cyklus. Obecně bývají metody tohoto typu nazývány geometrickým multigridem.

Obrázek 1.1: V- a W-cyklus

1.2 Algebraický multigríd

Výše uvedený postup nelze vždy jednoduše aplikovat. Například pokud neznáme síť, která byla použita pro definici matice soustavy, tato síť má nepravidelnou strukturu nebo matice nebyla definována pomocí žádné sítě. Tyto problémy řeší metody algebraického multigrídu (AMG). Ten má všechny základní komponenty, jako jsou zhlazovač, hierarchie sítí, operátory restrikce

a interpolace, společně s geometrickým multigridem, ale všechny tyto komponenty jsou určeny výhradně na základě matice soustavy lineárních rovnic.

Uvažujme opět soustavu lineárních rovnic $A\mathbf{u} = \mathbf{f}$. Pro jednoduchost budeme předpokládat, že A je M-matice (tedy symetrická pozitivně definitní matice mající na diagonále všechny prvky kladné a mimo diagonálu nulové nebo záporné). V geometrickém případě neznámé byly hodnoty v uzlech (geometrické) síti. V případě algebraického multigridu uzly sítě ztotožníme s indexy matice A . Tedy je-li řešení naší soustavy vektor

$$\mathbf{u} = \begin{bmatrix} u_1 \\ u_2 \\ \vdots \\ u_n \end{bmatrix}, \quad (1.12)$$

pak za uzly jemné sítě považujeme indexy $\{1, 2, \dots, n\}$. Nyní vezmeme matici $A = (a_{ij})_{ij}$ jako matici sousednosti uzlů $\{1, 2, \dots, n\}$, tedy uzly i a j budeme považovat za spojené hranou, bude-li buď $a_{ij} \neq 0$ nebo $a_{ji} \neq 0$. Tím jsme definovali jemnou algebraickou síť.

Dalším rozdílem mezi geometrickým a algebraickým multigridem je, že zhlazovač bývá pevně zvolen. Pak chybu, která jím není odstráňena nazveme algebraicky hladkou chybou. Ta je tedy charakterizována vztahem:

$$\|S\mathbf{e}\|_A \approx \|\mathbf{e}\|_A, \quad (1.13)$$

kde S značí zhlazovač a $\|\cdot\|_A$ energetickou normu danou maticí A . Takto definovaná chyba však často není hladká v geometrickém smyslu.

Pro běžné zhlazovaže lze pomocí (1.13) odvodit (např. v [3] je toto odvození naznačeno pro Jacobiho a Gaussovu-Seidelovu metodu)

$$A\mathbf{e} \approx \mathbf{0}, \quad (1.14)$$

tedy, že algebraicky hladká chyba má relativně malé reziduum. Vztah (1.14) přímo implikuje

$$a_{ii}e_i \approx - \sum_{j \neq i} a_{ij}e_j, \quad (1.15)$$

jinými slovy, je-li $\mathbf{e}$ algebraicky hladkou chybou, pak lze její složku e_i dobře aproximovat váženým průměrem jejích sousedů. Tento poznatek je klíčový pro určení interpolačního předpisu.

Protože A je M-maticí, a tedy v každém řádku je největší prvek na diagonále, přiřadíme i -tou rovnici i -té neznámé. Tedy „úkolem i -té rovnice je určit u_i , i -tou složku vektoru řešení $\mathbf{u}$ “.

Nyní se zaměříme na to, které další neznámé jsou nejdůležitější v i -té rovnici pro určení u_i . Všimněme si, že je-li koeficient a_{ij} násobící u_j v i -té rovnici relativně větší než ostatní koeficienty ve stejné rovnici, pak malá změna hodnoty neznámé u_j má relativně větší vliv na určení hodnoty u_i než změna ostatních neznámých ve stejné rovnici. Mohli bychom se tedy domnívat, že bude výhodné využít hodnoty proměnné u_j pro interpolaci hodnoty u_i , a proto zahrnout uzel j do hrubé sítě. Z této myšlenky vychází následující definice.

Definice 1.1. *Nechť je dáno $0 < \theta < 1$, pak řekneme, že neznámá u_i silně závisí na neznámé u_j , pokud*

$$-a_{ij} \geq \theta \max_{k \neq i} \{-a_{ik}\}. \quad (1.16)$$

V tomto případě dále řekneme, že neznámá u_j silně ovlivňuje neznámou u_i , že uzel i je silně spojen s uzlem j , a hranu spojující uzly i a j nazveme silnou.

Víme-li, co je to algebraicky hladká chyba a koncept silných spojení mezi uzly, můžeme začít konstruovat komponenty algebraického multigridu.

Začneme výběrem hrubé sítě. Její prvky jsou voleny tak, aby na výsledné síti bylo možno dobře aproximovat algebraicky hladkou chybu a aby měla podstatně méně uzlů než hrubá síť.

Těchto požadavků lze docílit relativně jednoduchým algoritmem:

- Vytvoříme matici sousednosti silných spojení A_s tak, že v matici A vynulujeme prvky určující hrany, které nejsou silné.
- Na základě matice A_s zvolíme nezávislou podmnožinu množiny všech uzlů za hrubou síť.
- Hrubou síť doplníme dalšími uzly, aby byly splněny podmínky pro interpolaci. V případě klasického algebraického multigridu, jehož interpolační předpis později uvedeme, je požadováno, aby každý pár silně spojených uzlů, které zůstanou v jemné síti, byl silně spojen s uzlem hrubé sítě. Pokud tomu tak není, jeden uzel z takového páru přidáme do hrubé sítě.

Můžeme pokračovat určením interpolačního operátoru. Označíme-li $\mathcal{D}_c$ množinu všech uzlů hrubé sítě, $\mathcal{D}_f$ množinu všech uzlů pouze jemné sítě a $\mathcal{S}_i$ množinu uzlů silně spojených s uzlem i , pak po interpolačním operátoru požadujeme, aby splňoval:

$$(P\mathbf{e})_i = \begin{cases} e_i & \text{pro } i \in \mathcal{D}_c, \\ \sum_{j \in \mathcal{S}_i} \omega_{ij} e_j & \text{pro } i \in \mathcal{D}_f. \end{cases} \quad (1.17)$$

Iterpolační operátor tedy získáme, určíme-li koeficienty (váhy) ω_{ij} .

Začneme tak, že rozepíšeme (1.15) do následujícího tvaru:

$$a_{ii}e_i \approx - \sum_{j \in \mathcal{S}_i^c} a_{ij}e_j - \sum_{j \in \mathcal{S}_i^f} a_{ij}e_j - \sum_{j \in \mathcal{N}_i^w} a_{ij}e_j, \quad (1.18)$$

kde množiny $\mathcal{S}_i^c$, $\mathcal{S}_i^f$ a $\mathcal{N}_i^w$ jsou definovány následovně:

- $\mathcal{S}_i^c$ uzly hrubé sítě silně spojené s uzlem i ,
- $\mathcal{S}_i^f$ uzly jemné sítě silně spojené s uzlem i ,
- $\mathcal{N}_i^w$ všechny uzly slabě spojené s uzlem i .

Nejdříve převedeme třetí sumu na pravé straně (1.18) na levou stranu tímto způsobem:

$$\left(a_{ii} + \sum_{j \in \mathcal{N}_i^w} a_{ij} \right) e_i \approx - \sum_{j \in \mathcal{S}_i^c} a_{ij}e_j - \sum_{j \in \mathcal{S}_i^f} a_{ij}e_j. \quad (1.19)$$

Abychom tento krok odůvodnili, předpokládejme, že e_i silně závisí na hodnotách v neznámých z množiny $\mathcal{N}_i^w$. Protože algebraická chyba se příliš nemění ve směru silné závislosti, máme $e_i \approx e_j$, a tedy tento krok má smysl.

Druhou sumu na pravé straně (1.18) bychom také mohli převést na levou stranu stejným způsobem a v mnoha aplikacích by nám to stačilo.

Ukážeme ale ještě i jiný přístup. Chceme vyjádřit všechna e_j pro $j \in \mathcal{S}_i^f$ pomocí váženého součtu e_k , kde $k \in \mathcal{S}_i^c$. K tomu nám poslouží následující předpis pro zvolené $j \in \mathcal{S}_i^f$:

$$e_j \approx \frac{\sum_{k \in \mathcal{S}_i^c} a_{jk} e_k}{\sum_{k \in \mathcal{S}_i^c} a_{jk}}. \quad (1.20)$$

Čitatel dobře aproximuje e_j díky tomu, že e_k pro $k \in \mathcal{S}_i^c$ silně ovlivňuje e_j . Jmenovatel zajišťuje, aby konstanty byly aproximovány přesně. Na tomto

místě je vidět smysl podmínky v třetím kroku algoritmu pro výběr hrubé sítě.

Když nyní dosadíme (1.20) do (1.18), po úpravách naznačených v [3, str. 144] dostaneme následující předpis pro ω_{ij} :

$$\omega_{ij} = \frac{a_{ij} + \sum_{m \in \mathcal{S}_i^f} \left(\frac{a_{im} a_{mj}}{\sum_{k \in \mathcal{S}_i^c} a_{mk}} \right)}{a_{ii} + \sum_{n \in \mathcal{N}_i^w} a_{in}}. \quad (1.21)$$

Máme-li algoritmus pro určení hrubé sítě a interpolační operátor, doplníme, že operátor restrikce R je v případě algebraického multigridu téměř výhradně volen vztahem

$$R = P^T \quad (1.22)$$

a matice lineární soustavy na hrubé síti A^h je dána Galerkinovým součinem

$$RA^h P. \quad (1.23)$$

Tím jsme definovali všechny komponenty potřebné pro dvouúrovňovou metodu. Tu rekurzivně rozšíříme podle stejného algoritmu jako v geometrickém případě, a dostaneme tak opět víceúrovňovou metodu, v tomto případě klasický algebraický multigrid.

Posledním rozdílem mezi geometrickým a algebraickým multigridem, který uvedeme, je fakt, že v případě algebraického multigridu nelze předpovědět výpočetní nároky, speciálně počet prvků v jednotlivých sítích. Pro porovnání efektivit se proto používají následující dvě veličiny:

Definice 1.2. *Složitost sítě σ^Ω je poměr celkového počtu uzlů ve všech sítích ku počtu uzlů na nejjemnější síti. Složitost operátoru σ^A je poměr celkového počtu nenulových prvků matic soustav lineárních rovnic na všech sítích ku počtu nenulových prvků matice A na nejjemnější síti.*

V případě geometrického multigridu se složitost sítě pohybuje kolem hodnot 2 , $\frac{4}{3}$ a $\frac{8}{7}$ v jednorozměrném, dvourozměrném a trojrozměrném případě.

Kapitola 2

Algebraický multigrid založený na výpočetních molekulách

Tato kapitola popisuje Algebraický multigrid založený na výpočetních molekulách (AMGm) tak, jak je uveden v nedávno zveřejněné práci autorů Krause a Schicha [1]. Uvažujeme v ní rozklad symetrické pozitivně definitní matice tuhosti A vzniklé ze symetrických pozitivně semidefinitních lokálních matic tuhosti na tzv. hranové matice, které v této kapitole zavedeme. Uvedeme nutnou a postačující podmínku pro existenci tohoto rozkladu a navrhneme vhodnou aproximaci, pokud rozklad neexistuje.

Poté ukážeme, jak lze hranové matice využít při vytváření hrubé sítě a určení interpolačního předpisu dvouúrovňové metody algebraického multigridu. Nakonec metodu rozšíříme na víceúrovňovou a dostaneme tak plnohodnotný algebraický multigrid.

2.1 Hranové matice

Definice 2.1. *Nechť A_T je $(nd) \times (nd)$ symetrická pozitivně semidefinitní matice konečného prvku, kde n značí počet uzlů prvku T a d počet stupňů volnosti v každém uzlu. Pro i, j , $1 \leq i < j \leq n$ nazveme hranovou maticí $(nd) \times (nd)$ matici E_{ij} , která má všechny prvky nulové až na $(2d) \times (2d)$ hodnot příslušných uzlům i, j .*

Hrany chápeme v následujícím smyslu:

Definice 2.2 (Algebraická síť a její hrany). *Platí-li pro dva uzly i a j z množiny všech uzlů triangulace, že se vyskytují zároveň v alespoň jednom ele-*

mentu T triangulace $\mathcal{T}$ námi uvažované oblasti, pak je budeme považovat za spojené hranou. Množinu všech uzlů triangulace a hran (podle této definice) mezi nimi nazveme algebraickou sítí.

Hranové matice odpovídají hranám mezi uzly, bereme proto $E_{ij} = E_{ji}$ pro $i > j$. Pro $i = j$ hranová matice není definována. Z pozitivní semidefinitnosti vyplývá, že $E_{ij}\mathbf{v} = 0 \forall \mathbf{v} \in \ker(A_T)$, neboť pro každý součet pozitivně semidefinitních matic platí, že jádro sčítanců obsahuje jádro součtu.

Definice 2.3. Řekneme, že matice A_T má pozitivní rozklad, pokud lze zapsat jako součet pozitivně semidefinitních hranových matic.

V této podkapitole chceme uvést nutnou a postačující podmínku pro existenci pozitivního rozkladu a jeho konstrukci, je-li tato podmínka splněna, pro případ $d = 1$.

Pro rozložitelnou matici existuje takové očíslování uzlů, pro které má matice A_T blokově diagonální tvar. Lze ukázat, že A_T má pozitivní rozklad, právě když každý diagonální blok má pozitivní rozklad. Proto se soustředíme na nerozložitelné (ireducibilní) matice.

Definice 2.4. Matice $A_T = (a_{ij})_{ij}$ nazveme L -maticí, pokud $a_{ii} > 0$ a $a_{ij} \leq 0$ pro $1 \leq i \neq j \leq n$. Pokud A_T není L -maticí, pak jednoznačně určenou L -maticí $B = (b_{ij})_{ij}$ takovou, že $|a_{ij}| = |b_{ij}| \forall i, j$, nazveme L -akcí matice A_T .

Lemma 2.5. Symetrická matice má pozitivní rozklad, právě když její L -akce má pozitivní rozklad.

Důkaz. Nechť $\sum_{i,j} E_{ij}$ je pozitivní rozklad matice A_T . Pak L -akce matice A_T je součet L -akcí matic E_{ij} . Jelikož pozitivní semidefinitnost symetrické 2×2 matice nezávisí na znaménku mimodiagonálních prvků, tento rozklad je pozitivní rozklad L -akce matice A_T .

Naopak, nechť $\sum_{i,j} E_{ij}$ je pozitivní rozklad L -akce matice A_T . Přenásobíme-li mimodiagonální prvky hranových matic ± 1 v závislosti na znaménku dané hodnoty matice A_T , pak hranové matice zůstanou pozitivně semidefinitní a jejich součet dává matici A_T . $\square$

Lemma 2.6. Je-li A_T symetrická nerozložitelná singulární L -matice, pak její jádro je dimenze jedna. Navíc je generováno kladným vektorem.

Důkaz. Nechť $\mathbf{v} = (v_1, \dots, v_n)^T \in \ker(A_T)$. Řádkovými a sloupcovými úpravami matice A_T a přenásobením vektoru $\mathbf{v}$ minus jedničkou, lze dosáhnout

toho, aby $v_1, \dots, v_l > 0$, $v_{l+1}, \dots, v_m < 0$ a $v_{m+1} = \dots = v_n = 0$ pro $1 \leq l \leq m \leq n$. Pak matici A_T lze zapsat v blokovém tvaru

$$A_T = \begin{pmatrix} A_{11} & A_{12} & A_{13} \\ A_{21} & A_{22} & A_{23} \\ A_{31} & A_{32} & A_{33} \end{pmatrix}$$

s pozitivně semidefinitními bloky A_{ii} a bloky A_{ij} mající všechny prvky záporné pro $i \neq j$.

Pro $i = l + 1, \dots, m$ máme

$$a_{i1}v_1 + \dots + a_{il}v_l + \sum_{j=l+1}^m a_{ij}v_j = 0,$$

tedy

$$\sum_{j=l+1}^m a_{ij}v_i v_j = v_i \left(\sum_{j=1}^l a_{ij}v_j \right) \leq 0.$$

To ale s předchozím dává, že

$$\sum_{i,j=l+1}^m a_{ij}v_i v_j \leq 0.$$

Jelikož ale A_{22} je pozitivně semidefinitní, dostaneme všude rovnost. Tudíž $A_{21} = 0$ a vektory $\mathbf{w} = (v_1, \dots, v_l, 0, \dots, 0)^T$ a $\mathbf{v} - \mathbf{w}$ jsou prvky jádra matice A_T . Z $A_T \mathbf{w} = 0$ dostáváme $A_{31} = 0$ a z $A_T(\mathbf{v} - \mathbf{w}) = 0$ máme, že $A_{32} = 0$. Protože A_T je nerozložitelná (a tedy její graf silně souvislý), máme $l = m = n$. $\square$

Lemma 2.7. *Nechť A_T je symetrická nerozložitelná singulární L -matice. Pak má jednoznačný pozitivní rozklad.*

Důkaz. Z lemmatu 2.6 víme, že existuje vektor $\mathbf{v} = (v_1, \dots, v_n)^T$, který má všechny prvky kladné a generuje jádro matice A_T . Pro všechny indexy i, j splňující $1 \leq i < j \leq n$ existuje jednoznačně určená matice E_{ij} tvaru

$$E_{ij} = \begin{pmatrix} -a_{ij}v_j/v_i & a_{ij} \\ a_{ij} & -a_{ij}v_i/v_j \end{pmatrix}$$

pro $a_{ij} \neq 0$. Pro $a_{ij} = 0$ je matice E_{ij} nulová. Přímým výpočtem lze ověřit, že součet matic E_{ij} dává matici A_T . Pozitivní definitnost tohoto rozkladu vyplývá z toho, že $a_{ij} \leq 0$ a $v_i v_j > 0$. $\square$

Lemma 2.8. *Každá pozitivně semidefinitní matice lze zapsat jako součet singulární pozitivně semidefinitní matice a diagonální pozitivně semidefinitní matice.*

Důkaz. Nechť B je pozitivně semidefinitní matice a D je nenulová pozitivně semidefinitní diagonální matice. Množina všech reálných čísel λ takových, že $B - \lambda D$ je pozitivně semidefinitní matice je uzavřená, obsahuje nulu a je shora omezená, neboť $-D$ není pozitivně semidefinitní. Je-li λ_0 největší prvek této množiny, pak matice $B - \lambda_0 D$ je singulární a pozitivně semidefinitní a $\lambda_0 D$ je pozitivně semidefinitní diagonální matice. $\square$

Věta 2.9. *Symetrická matice má pozitivní rozklad, právě když její L-akce je pozitivně semidefinitní.*

Důkaz. Podle lemmatu 2.5 můžeme předpokládat, že A_T je L-matice. Z toho je zřejmé, že pokud A_T má pozitivní rozklad, pak je pozitivně semidefinitní.

Nechť je nyní matice A_T pozitivně semidefinitní. Bez újmy na obecnosti můžeme o A_T předpokládat, že je také nerozložitelná. Je-li A_T singulární, má pozitivní rozklad podle lemmatu 2.7. Jinak ji podle lemmatu 2.8 rozložíme na součet $A_T = A' + D$, kde A' je singulární L-matice a D je pozitivně semidefinitní diagonální matice. Matice A' má pozitivní rozklad podle lemmatu 2.7, matici D rozložíme snadno. Sečtením hranových matic příslušných daným uzlům v matici A' a D dostaneme pozitivní rozklad matice A_T . $\square$

Nyní víme, kdy pozitivní rozklad existuje a soustředíme se na to, jak jej nalézt. Je-li A_T singulární pozitivně semidefinitní L-matice, lze aplikovat lemma 2.7. Je-li A_T pozitivně semidefinitní L-matice, ale není singulární, nalezneme nejmenší vlastní číslo λ_{min} , rozložíme matici $A_T - \lambda_{min}I$, a přičteme příslušné hranové matice vzniklé rozkladem diagonální matice $\lambda_{min}I$, stejně jako v důkazu lemmatu 2.8. Není-li matice A_T L-maticí, ale je-li její L-akce pozitivně semidefinitní, rozložíme L-akci matice A_T a mimodiagonální prvky takto vzniklých hranových matic vynásobíme ± 1 podle toho, zda-li jsme příslušné prvky matice A_T násobili ± 1 při konstrukci její L-akce.

Další otázkou je, jak pracovat s maticemi, které nemají pozitivní rozklad. V takovém případě se snažíme najít matici A_+ , která má pozitivní rozklad a existují kladná reálná čísla λ a μ , aby platilo

$$\lambda \langle \mathbf{x}, A_+ \mathbf{x} \rangle \leq \langle \mathbf{x}, A_T \mathbf{x} \rangle \leq \mu \langle \mathbf{x}, A_+ \mathbf{x} \rangle \quad (2.1)$$

a poměr μ/λ byl minimální. Taková matice A_+ však nemusí existovat.

Předpokládejme nyní, že $\text{rank}(A_T) \leq n - 1$ a existuje vektor $\mathbf{v}$ generující jádro, který má nenulové všechny složky. Přenásobením matice A_T vhodnou diagonální maticí z obou stran můžeme docílit toho, že $\mathbf{v} = (1, \dots, 1)^T$. Je-li A_+ taková, že platí (2.1) pro nějaká kladná reálná čísla λ a μ , pak $E_{ij}\mathbf{v} = 0$ pro všechny pozitivně semidefinitní hranové matice E_{ij} z pozitivního rozkladu matice A_+ . Tedy matice E_{ij} jsou určeny jednoznačně až na konstantu.

Definice 2.10. *Symetrickou pozitivně definitní matici, která má mimodiagonální prvky nulové nebo záporné a pro kterou platí, že součet prvků každého řádku je roven nule, nazveme SPM maticí.*

Problém nalezení matice A_+ pro matici A_T , jejíž jádro generuje vektor $\mathbf{v} = (1, \dots, 1)^T$, lze převést na problém nalezení nejlepší SPM matice aproximující matici A_T v následujícím smyslu:

Lemma 2.11. *Nechť A_T je symetrická pozitivně semidefinitní matice s jádrem generovaným vektorem $\mathbf{v} = (1, \dots, 1)^T$. Nechť A_{n-1} je matice vzniklá z matice A_T odebráním posledního řádku a sloupce. Nechť B je symetrická matice se stejným jádrem jako matice A_T a matice B_{n-1} (která vznikla z matice B stejným způsobem jako A_{n-1} z A_T) je SPM matice. Pak B je nejlepší aproximace matice A_T , právě když B_{n-1} je nejlepší SPM matice aproximující matici A_{n-1} .*

Nyní uvedeme nejlepší aproximaci SPM maticí pro $n = 3$. Je-li v jádru matice A_T vektor $(1, 1, 1)^T$, může ji jednoznačně zapsat ve tvaru

$$A_T = \begin{pmatrix} a+b & -a & -b \\ -a & a+c & -c \\ -b & -c & b+c \end{pmatrix} \quad (2.2)$$

kde a, b, c jsou reálná čísla. Protože A_T je pozitivně semidefinitní, záporné může být nejvýše jedno z čísel a, b, c . Rozlišíme dva případy:

1. Všechna tři čísla a, b, c jsou nezáporná. Pak matice A_T má tento pozitivní rozklad:

$$A_T = \begin{pmatrix} a & -a & 0 \\ -a & a & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} b & 0 & -b \\ 0 & 0 & 0 \\ -b & 0 & b \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & c & -c \\ 0 & -c & c \end{pmatrix}. \quad (2.3)$$

2. Jedno z čísel, pro příklad budeme uvažovat a , je záporné. Pak nejlepší pozitivní aproximace matice A_T je:

$$A_+ = \begin{pmatrix} a+b & 0 & -(a+b) \\ 0 & 0 & 0 \\ -(a+b) & 0 & a+b \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & a+c & -(a+c) \\ 0 & -(a+c) & a+c \end{pmatrix}. \quad (2.4)$$

Hranové matice E_{ij} dostaneme tak, že sečteme příslušné matice v rozkladu lokálních matic všech prvků, ve kterých se hrana $\{i, j\}$ vyskytuje.

2.2 Hrany

AMGm patří do třídy algebraických multigrídů, které využívají znalosti lokálních matic. Je proto přirozené, že chceme na jejich základě určovat ohodnocení jednotlivých hran. Hodnocení s_{ij} hrany $\{i, j\}$ lze například určit tímto předpisem

$$s_{ij} = \frac{|a_{ij}|}{\sqrt{a_{ii}a_{jj}}}, \quad (2.5)$$

kde $A_T = (a_{ij})_{ij}$ je lokální matice tuhosti. Tento způsob má svá omezení, přenesení lokálních matic tuhosti na hrubou síť je výpočetně náročné a omezené geometrií. My budeme ke stejnému účelu využívat hranové matice.

Pro každou smyčku (neorientovanou cestu začínající i končící ve stejném uzlu) délky tři v algebraické síti obsahující hrany mezi uzly (i, j) , (j, k) a (i, k) uvažujme molekulu $M^{(i,j,k)}$ určenou vztahem

$$M^{(i,j,k)} = E_{ij} + E_{jk} + E_{ik} \quad (2.6)$$

a množinu $\mathcal{M}^\Delta$ všech takových molekul mající nenulové diagonální prvky, tedy

$$\mathcal{M}^\Delta = \{M^{(i,j,k)} = (c_{pq})_{pq} \mid c_{pp} \neq 0 \quad \forall p = 1, 2, 3\} \quad (2.7)$$

Pak lze ohodnocení hrany definovat tímto způsobem:

Definice 2.12 (Ohodnocení hrany). *Nechť $\mathcal{M}^{i,j} = \{M^{(i,j,k)} \mid \exists k, \text{ že } M^{(i,j,k)} \in \mathcal{M}^\Delta\}$. Ohodnocení s_{ij} hrany (vycházející z hranových matic) spojující uzly i a j je dáno tímto předpisem:*

$$s_{ij} = \min \left\{ 1, \min_{M^{i,j}} \frac{|c_{p_i p_j}|}{\sqrt{c_{p_i p_i} c_{p_j p_j}}} \right\}, \quad (2.8)$$

kde p_i a p_j jsou lokální uzly příslušející uzlům i a j . Uzly i a j , které jsou spojeny hranou s ohodnocením $s_{ij} \geq \theta$, pro $0 < \theta < 1$ (typicky $\theta = 0.25$), nazveme silně spojené a hraně, která je spojuje, budeme říkat silná hrana. Je-li $\mathcal{M}^{i,j}$ prázdná množina, bereme $s_{ij} = 1$.

Víme-li, které uzly jsou spojené silně, můžeme začít vytvářet hrubou síť.

2.3 Hrubá síť

Existuje více možností, jak klást požadavky, které by měly splňovat uzly obsažené v hrubé síti. My se budeme řídit požadavky uvedenými v [1] a také např. v [3, str. 196] a uvedeme algoritmus z [1], který zajistí jejich splnění.

Po uzlech naší hrubé sítě tedy požadujeme:

1. Množina hrubých uzlů je největší podmnožina množiny všech uzlů taková, že žádné uzly v ní obsažené nejsou silně spojené.
2. Každý uzel j silně spojený s uzlem i nepatřícím do hrubé sítě je buď sám v hrubé síti, nebo je silně spojený s nějakým uzlem hrubé sítě, jenž je silně spojen s uzlem i .

Algoritmus, který použijeme, abychom splnili tato kritéria, má dvě části. V první části zajistíme splnění první podmínky, v druhé části přidáme do hrubé sítě ty uzly z jemné sítě, které zajistí splnění druhé podmínky.

Rozdíl oproti jiným algoritmům vyplývá z toho, že relace „být silně spojen s jiným uzlem“ je v našem případě symetrická, tedy je-li uzel i silně spojen s uzlem j , je i j silně spojen s i .

Následující značení množin použijeme při popisu algoritmů:

$\mathcal{D}_f$	uzly jemné sítě
$\mathcal{D}_c$	uzly hrubé sítě
$\mathcal{D}$	všechny uzly ($\mathcal{D} = \mathcal{D}_c \cup \mathcal{D}_f$)
$\mathcal{N}_i$	uzly spojené s uzlem i hranou
$\mathcal{N}_i^f$	uzly jemné sítě spojené s uzlem i hranou ($\mathcal{N}_i^f = \mathcal{N}_i \cap \mathcal{D}_f$)
$\mathcal{S}_i$	uzly silně spojené s uzlem i
$\mathcal{S}_i^c$	uzly hrubé sítě silně spojené s uzlem i ($\mathcal{S}_i^c = \mathcal{S}_i \cap \mathcal{D}_c$)
$ \mathcal{M} $	počet prvků množiny $\mathcal{M}$

Algoritmus 2: Splnění první podmínky

```
 $\mathcal{D}_c \leftarrow \emptyset; \quad \mathcal{D}_f \leftarrow \emptyset; \quad U \leftarrow \mathcal{D}$   
 $\lambda_m \leftarrow |\mathcal{S}_m| \quad \forall m = 1, 2, \dots, |\mathcal{D}|; \quad n \leftarrow 0$   
while  $n < |\mathcal{D}|$  do  
  najdi  $i$  takové, že  $\lambda_i = \max_{m \in U} \lambda_m$   
   $\mathcal{D}_c \leftarrow \mathcal{D}_c \cup \{i\}$   
   $U \leftarrow U \setminus \{i\}$   
   $n \leftarrow n + 1$   
  forall  $j \in \mathcal{S}_i \cap U$  do  
     $\mathcal{D}_f \leftarrow \mathcal{D}_f \cup \{j\}$   
     $U \leftarrow U \setminus \{j\}$   
     $n \leftarrow n + 1$   
    forall  $k \in \mathcal{S}_j \cap U$  do  
       $\lambda_k \leftarrow \lambda_k + 1$   
    end  
  end  
end
```

Algoritmus 3: Úprava hrubé sítě tak, aby splňovala druhou podmínku

---

```
 $\lambda_m \leftarrow 0 \quad \forall m = 1, 2, \dots, |\mathcal{D}|; \quad i \leftarrow 0$   
while  $i < |\mathcal{D}|$  do  
   $i \leftarrow i + 1$   
  if  $i \in \mathcal{D}_f$  then  
     $n_1 \leftarrow 0$   
    forall  $k \in \mathcal{S}_i \cap \mathcal{D}_c$  do  
       $n_1 \leftarrow n_1 + 1$   
       $\lambda_k \leftarrow 1$   
    end  
    forall  $j \in \mathcal{S}_i \cap \mathcal{D}_f$  do  
       $n_2 \leftarrow 0; \quad n_3 \leftarrow 0$   
      forall  $k \in \mathcal{S}_j \cap \mathcal{D}_c$  do  
         $n_2 \leftarrow n_2 + 1$   
        if  $\lambda_k = 1$  then  
           $n_3 \leftarrow n_3 + 1$   
        end  
      end  
      if  $n_3 < 1$  then  
        if  $n_1 < n_2$  then  
           $\mathcal{D}_c \leftarrow \mathcal{D}_c \cup \{i\}$   
           $\mathcal{D}_f \leftarrow \mathcal{D}_f \setminus \{i\}$   
        else  
           $\mathcal{D}_c \leftarrow \mathcal{D}_c \cup \{j\}$   
           $\mathcal{D}_f \leftarrow \mathcal{D}_f \setminus \{j\}$   
           $n_1 \leftarrow n_1 + 1$   
           $\lambda_j \leftarrow 1$   
        end  
      end  
    end  
  forall  $k \in \mathcal{N}_i$  do  
     $\lambda_k \leftarrow 0$   
  end  
end  
end
```

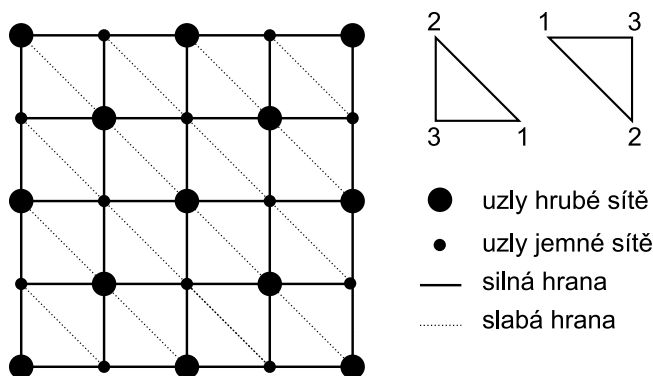

Pro názornost uvedeme příklad.

Příklad 2.13. Uvažujme diskretizaci Laplaceova operátoru pomocí konformních P_1 konečných prvků na oblasti, která je znázorněna na obrázku 2.1.

Očíslovíme-li uzly stejným způsobem jako na obrázku, bude mít lokální matice tuhosti tvar

$$A_T = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 1 & 0 & -1 \\ 0 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & 2 \end{pmatrix}. \quad (2.9)$$

Obrázek 2.1: Jemná a hrubá síť.

Pozitivní rozklad A_T na hranové matice $A_T = E_{12} + E_{13} + E_{23}$ dostaneme podle (2.3) takto:

$$A_T = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} + \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 1 & 0 & -1 \\ 0 & 0 & 0 \\ -1 & 0 & 1 \end{pmatrix} + \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & -1 \\ 0 & -1 & 1 \end{pmatrix}. \quad (2.10)$$

Zvolme uzly i, j a k tak, aby všechny ležely v jednom elementu triangulace, který není na hranici a aby hrana $\{i, j\}$ byla na obr. 2.1 diagonální, hrana $\{j, k\}$ svislá a konečně hrana $\{i, k\}$ vodorovná. Pak jsou hrany ohodnoceny podle definice 2.12 následovně: $s_{ij} = 0$, $s_{jk} = \frac{\sqrt{2}}{2}$ a $s_{ik} = 1$. Lze tedy vidět, že pro $\theta = \frac{1}{4}$ jsou všechny silné hrany vodorovné a svislé hrany sítě.

2.4 Interpolační molekuly

Stejně jako při tvorbě hrubé sítě budeme chtít při určení interpolačního předpisu využít hranové matice. Z nich vytvoříme malé matice, tzv. výpočetní molekuly, a interpolační koeficienty zvolíme tak, abychom v určitém smyslu lokálně minimalizovali energii vzhledem k výpočetním (v tomto případě interpolačním) molekulám.

Nejprve přesně vysvětlíme, co myslíme pod pojmem výpočetní molekula. Nechť $\mathcal{E}_M$ je malá podmnožina množiny všech hran $\mathcal{E}$. Pak matice M je výpočetní molekula, je-li malá nerozložitelná matice sestavená z hranových matic příslušných uzlům z množiny $\mathcal{M}$. Tedy platí

$$M = \sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_M} E_{ij}. \quad (2.11)$$

Matice M je typu $n_M \times n_M$, kde n_M je počet různých uzlů náležejících alespoň jedné hraně z množiny $\mathcal{E}_M$. Matice M tedy vlastně vznikne z $N \times N$ matice (kde N značí počet všech uzlů v námi uvažované oblasti)

$$K = \sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_M} R_{ij}^T E_{ij} R_{ij}, \quad (2.12)$$

ve které vynecháme všechny nulové řádky a sloupce, $2 \times N$ matice R_{ij} je permutační matice převádějící globální číslování uzlů na lokální.

Uvažujme nyní množinu lokálních matic $\{A_T\}_{T \in \mathcal{T}}$ takových, že každá z nich je rozložena na hranové matice, tedy

$$A_T \approx \sum_{i,j \in T} E_{ij} \quad \forall T \in \mathcal{T}. \quad (2.13)$$

Jsou-li všechny hranové matice E_{ij} symetrické pozitivně semidefinitní, zachovávají lokálně jádro globální matice tuhosti:

Lemma 2.14. *Nechť matice $B = \sum_{T \in \mathcal{T}_B} A_T$ a $\mathbf{v}_B \in \ker(B)$. Nechť $M = \sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_M} E_{ij}$ je libovolná výpočetní molekula taková, že každá hrana $\{i, j\} \in \mathcal{E}$ náleží do nějakého prvku $T \in \mathcal{T}_B$. Nechť dále $\mathbf{v}_M$ je restrikce $\mathbf{v}_B$ na uzly z $\mathcal{E}_M$. Je-li rozklad (2.13) pozitivní $\forall T \in \mathcal{T}_B$, pak*

$$M\mathbf{v}_M = \mathbf{0}. \quad (2.14)$$

Důkaz. Pro každou symetrickou pozitivně semidefinitní matici B platí, že $B\mathbf{v}_B = \mathbf{0}$ je ekvivalentní s $\mathbf{v}_B^T B \mathbf{v}_B = 0$. Proto

$$\begin{aligned} 0 &= \mathbf{v}_B^T B \mathbf{v}_B = \mathbf{v}_B^T \left(\sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_M} E_{ij} + \sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_B \setminus \mathcal{E}_M} E_{ij} \right) \mathbf{v}_B \\ &= \mathbf{v}_M^T \left(\sum_{\{i,j\} \in \mathcal{E}_M} E_{ij} \right) \mathbf{v}_M + \mathbf{v}_F^T F \mathbf{v}_F \end{aligned}$$

pro příslušnou symetrickou pozitivně semidefinitní matici F a vektor $\mathbf{v}_F$, který je restrikcí vektoru $\mathbf{v}_B$. To implikuje $\mathbf{v}_M^T M \mathbf{v}_M = 0$ a tedy i (2.14). $\square$

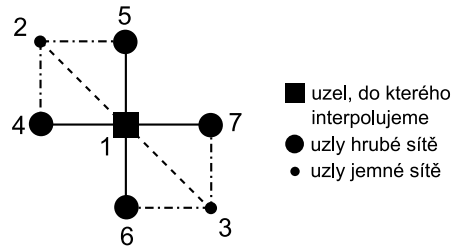
V této chvíli již víme, co to jsou výpočetní molekuly, a známe jejich důležitou vlastnost, zaměříme se proto na vytvoření výpočetní molekuly vhodné pro interpolaci hodnot v uzlech hrubé sítě do daného uzlu jemné sítě, tzv. interpolační molekulu. Předpokládejme, že hrubá a jemná síť byly zvoleny a máme k dispozici všechny potřebné hranové matice, pak pro každý uzel i jemné sítě definujeme interpolační molekulu tímto způsobem:

$$M(i) = \sum_{k \in \mathcal{S}_i^c} E_{ik} + \sum_{j \in \mathcal{N}_i^f : \exists k \in \mathcal{S}_i^c \cap \mathcal{N}_j} E_{ij} + \sum_{k \in \mathcal{S}_i^c \cap \mathcal{N}_j : j \in \mathcal{N}_i^f} E_{jk}. \quad (2.15)$$

Je tedy vytvořena z hranových matic příslušných třem druhům hran:

- první suma zahrnuje hranové matice těch hran, které silně spojují uzel i s uzlem hrubé sítě k ,
- druhou sumu tvoří hranové matice spojující uzel i s takovými uzly jemné sítě j , které jsou spojeny alespoň s jedním uzlem hrubé sítě k , který je silně spojen s uzlem i ,
- v třetí sumě se vyskytují hranové matice příslušné hranám $\{j, k\}$, kde j je uzel jemné sítě spojený s uzlem i a k je uzel hrubé sítě silně spojený s uzlem i .

Vrátíme-li se k příkladu 2.13, pak bude interpolační molekula pro interpolaci do uzlu jemné sítě, který není na hranici oblasti, vypadat tak, jak je znázorněno na obrázku 2.2.

Obrázek 2.2: Tři druhy hran, jejichž hranové matice se podílejí na sestavení interpolační molekuly.

2.5 Interpolační předpis

Interpolační předpis, který používají autoři [1], vychází z předpisu uvedeného v [2]. Ten je založený na následujícím pozorování:

Pozorování 2.15. *Chyba ve směru vlastního vektoru příslušnému velkému vlastnímu číslu je rychle redukována iteracemi zhlazovače, zatímco chyba ve směru vlastního vektoru příslušnému vlastnímu číslu s malou hodnotou je zhlazováním redukována jen velmi pomalu.*

Proto se snažíme interpolační matici zvolit tak, abychom přechodem k hrubé síti eliminovali algebraicky hladkou chybu. V [2] jsou k tomuto účelu využity lokální matice tuhosti, my využijeme hranové matice složené do interpolační molekuly (2.15).

V ní přeskupíme řádky a sloupce tak, aby koeficienty $M(i)$ v prvních řádcích a sloupcích příslušely uzlům jemné sítě a až po nich uzlům hrubé sítě, pak $M(i)$ bude v následujícím tvaru:

$$M(i) = M = \begin{pmatrix} M_{ff} & M_{fc} \\ M_{cf} & M_{cc} \end{pmatrix}, \quad (2.16)$$

tedy bude mít 2×2 blokovou strukturu příslušnou n_M^f uzlům jemné a n_M^c uzlům hrubé sítě.

V tomto případě interpolační matice příslušná interpolační molekule M bude ve tvaru:

$$P_M = P = \begin{pmatrix} P_{fc} \\ I_{cc} \end{pmatrix}. \quad (2.17)$$

Její $n_M^f \times n_M^c$ podmatice P_{fc} zajišťuje interpolaci do uzlů jemné sítě, pro uzly hrubé sítě se matice P chová jako identita.

Budeme-li předpokládat, že matice M je symetrická pozitivně semidefinitní, můžeme využít postup z [2] pro určení matice P_{fc} . Při použití dvouúrovňového schématu korekce řešení na hrubé síti zcela eliminuje chybu v $\text{Rng}(P)$ obrazu interpolačního operátoru. Abychom doplnili efekt zhlazování, které se chová podle pozorování 2.15, chceme po interpolačním operátoru, aby aproximoval vlastní vektor s chybou, která je úměrná velikosti příslušného vlastního čísla.

Tedy označíme-li pro vektor $\mathbf{e}^T = (\mathbf{e}_f^T, \mathbf{e}_c^T) \perp \ker(M)$

$$\mathbf{d}_f = \mathbf{e}_f - P_{fc}\mathbf{e}_c \quad (2.18)$$

lokální chybu interpolace, potom požadujeme, aby matice P_{fc} byla argumentem minima výrazu

$$\max_{\mathbf{e} \perp \ker(M)} \frac{(\mathbf{e}_f - P_{fc}\mathbf{e}_c)^T (\mathbf{e}_f - P_{fc}\mathbf{e}_c)}{(\mathbf{e}^T M \mathbf{e})}. \quad (2.19)$$

Označíme-li $G = P_{fc}^T M_{ff} P_{fc} + P_{fc}^T M_{fc} + M_{cf} P_{fc} + M_{cc}$, můžeme (2.19) upravit takto:

$$\begin{aligned} & \max_{\mathbf{d}_f, \mathbf{e}_c} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\begin{pmatrix} \mathbf{d}_f + P_{fc}\mathbf{e}_c \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}^T \begin{pmatrix} M_{ff} & M_{fc} \\ M_{cf} & M_{cc} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} \mathbf{d}_f + P_{fc}\mathbf{e}_c \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}} \\ &= \max_{\mathbf{d}_f, \mathbf{e}_c} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\langle M_{ff}(\mathbf{d}_f + P_{fc}\mathbf{e}_c), \mathbf{d}_f + P_{fc}\mathbf{e}_c \rangle + 2\langle M_{fc}\mathbf{e}_c, \mathbf{d}_f + P_{fc}\mathbf{e}_c \rangle + \langle M_{cc}\mathbf{e}_c, \mathbf{e}_c \rangle} \\ &= \max_{\mathbf{d}_f, \mathbf{e}_c} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}^T B \begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}}, \end{aligned} \quad (2.20)$$

kde

$$B = \begin{pmatrix} M_{ff} & M_{ff}P_{fc} \\ P_{fc}^T M_{ff} + M_{cf} & G \end{pmatrix} \quad (2.21)$$

je symetrická pozitivně semidefinitní matice.

Pak

$$\begin{aligned} & \min_{P_{fc}} \max_{\mathbf{d}_f, \mathbf{e}_c} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}^T B \begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}} = \min_{P_{fc}} \max_{\mathbf{d}_f} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\min_{\mathbf{e}_c} \begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}^T B \begin{pmatrix} \mathbf{d}_f \\ \mathbf{e}_c \end{pmatrix}} = \\ & \min_{P_{fc}} \max_{\mathbf{d}_f} \frac{\mathbf{d}_f^T \mathbf{d}_f}{\mathbf{d}_f^T [M_{ff} - (M_{ff}P_{fc} + M_{fc})G^{-1}(P_{fc}M_{ff} + M_{cf})] \mathbf{d}_f}. \end{aligned} \quad (2.22)$$

Jsou-li matice M_{ff} a G symetrické pozitivně definitní a je-li $\mathbf{d}_f$ libovolný vektor, jmenovatel v (2.22) je největší a tedy minimum se nabývá pro

$$P_{fc} = -M_{ff}^{-1}M_{fc}. \quad (2.23)$$

Tak dostaneme chybu rovnou $1/(\lambda_{\min}(M_{ff}))$. Za interpolační koeficienty pro uzel i vezmeme hodnoty v tom řádku (2.23), který v lokálním očíslování odpovídá uzlu i .

Ještě jednou se vrátíme k příkladu 2.13. Za předpokladu, že uzly jsou lokálně očíslovány stejně jako na obrázku 2.2, bude mít interpolační molekula pro interpolaci do uzlu jemné sítě i (v lokálním indexování je na prvním místě) tvar

$$M(i) = \left(\begin{array}{ccc|cccc} 4 & & & -1 & -1 & -1 & -1 \\ & 2 & & -1 & -1 & & \\ & & 2 & & & -1 & -1 \\ \hline -1 & -1 & & 2 & & & \\ -1 & -1 & & & 2 & & \\ -1 & & -1 & & & 2 & \\ -1 & & -1 & & & & 2 \end{array} \right). \quad (2.24)$$

2.6 Víceúrovňová metoda

Nyní již víme, jak rozložit lokální matice na hranové matice, které pak umíme využít pro určení hrubé sítě a interpolačního předpisu, máme tedy dvouúrovňovou metodu. Potřebujeme najít způsob, jak určit hranové matice v hrubé síti, abychom rozšířili naši metodu na víceúrovňovou.

Nejprve určíme, které uzly hrubé sítě budou spojeny hranou:

Definice 2.16 (Hrany v hrubé síti). *Každý pár (i, j) uzlů hrubé sítě je spojen hranou v hrubé síti, pokud existuje cesta délky nejvýše tři po silných hranách spojující uzly i a j přes nejvýše dva uzly jemné sítě. Tedy pokud $\{i, j\}$ nebo $\{i, k_1\}$ a $\{k_1, j\}$ nebo $\{i, k_1\}$, $\{k_1, k_2\}$ a $\{k_2, j\}$ jsou silné hrany v jemné síti a k_1, k_2 jsou uzly jemné sítě, pak $\{i, j\}$ je hrana v hrubé síti.*

Matice sousednosti uzlů v hrubé síti $\mathcal{A}_c$ lze jednoduše určit jako součin tří booleovských matic

$$\mathcal{A}_c = \mathcal{P}^T \mathcal{S}_f \mathcal{P}, \quad (2.25)$$

kde matice $\mathcal{P}$ má hodnotu jedna na těch pozicích, kde má matice P nenulové hodnoty a nula jinde a matice $\mathcal{S}_f$ je maticí sousednosti silně spojených uzlů v jemné síti.

Máme-li určeny hrany v hrubé síti, složíme ze všech hranových matic pomocnou matici B_f a vyčíslíme součin matic $P^T B_f P$ pro mimodiagonální prvky určené maticí $\mathcal{A}_c$. Tak dostaneme matici B_c . Její mimodiagonální prvky určují příslušné 2×2 hranové matice v hrubé síti. Pro skalární eliptické parciální diferenciální rovnice je každá taková hranová matice tvaru $E_{ij} = \begin{pmatrix} a & -a \\ -a & a \end{pmatrix}$ a stačí nám tedy pro ně ukládat pouze jednu hodnotu.

2.7 Multigrid

Nyní již máme plnohodnotný algebraický multigrid, který se od klasického liší – jak jsme uvedli již na začátku této kapitoly – způsobem výběru hrubé sítě a určením interpolačního předpisu. Pro úplnost ještě uvedeme, že matici tuhosti přenášíme na hrubou síť obvyklým Galerkinovým součinem, tedy $A_c = P^T AP$.

Kapitola 3

Numerické testy

Prvním problémem, na kterém jsme testovali AMGm, je diskretizace Poissonovy rovnice na jednotkovém čtverci s Dirichletovou okrajovou podmínkou pomocí P_1 konformních a nekonformních konečných prvků. Tedy na rovnici

$$-\varepsilon \Delta u = f \quad \text{v } \Omega = (0, 1)^2 \quad (3.1)$$

$$u = u_0 \quad \text{na } \partial\Omega, \quad (3.2)$$

kde jsme zvolili $f = x_1 x_2$ a $u_0 = \cos(x_1) \sin(x_2)$ pro $\mathbf{x} = (x_1, x_2)$. Uvažovali jsme jak strukturovanou, tak nestrukturovanou triangulaci. V případě strukturované jsme oblast rozdělili stejně jako v příkladu 2.13.

Testovali jsme V(5,5)- a W(5,5)-cyklus čtyřúrovňového AMGm implementovaného v prostředí Matlab a na strukturované síti výsledky porovnali s W(5,5)-cyklem čtyřúrovňového geometrického multigridu. Za zhlazovač jsme zvolili klasickou Gaussovou-Seidelovu metodu. Iterovali jsme, dokud eukleidovská norma rezidua neklesla pod 10^{-8} . Dostali jsme následující výsledky:

Počet prvků	ε	GMG		AMGm		
		W(5,5)	V(5,5)	W(5,5)	σ^{A*}	$\sigma^{\Omega*}$
Strukturovaná síť, P_1 konformní konečné prvky						
961	1	5	8	3	2,10	1,64
5041	1	5	9	3	2,15	1,65
25281	1	5	9	3	2,38	1,65
961	0,001	5	8	3	2,10	1,64
5041	0,001	5	9	3	2,15	1,65
25281	0,001	5	9	3	2,38	1,65

*Viz definice 1.2.

Počet prvků	ε	GMG		AMGm		
		W(5,5)	V(5,5)	W(5,5)	σ^A	σ^Ω
Strukturovaná síť, P_1 nekonformní konečné prvky						
736	1	6	7	2	1,94	1,57
3008	1	6	11	2	1,94	1,55
12160	1	6	11	2	1,95	1,54
736	10^{-7}	6	9	2	1,93	1,56
3008	10^{-7}	6	13	3	1,94	1,55
12160	10^{-7}	6	14	3	1,95	1,54
Nestrukturovaná síť, P_1 konformní konečné prvky						
486	1		13	6	1,33	1,39
1593	1		21	8	1,30	1,37
6930	1		30	8	1,39	1,31
27224	1		39	9	1,41	1,31
486	0,3		13	6	1,33	1,39
1593	0,3		21	8	1,30	1,37
6930	0,3		30	8	1,39	1,31
27224	0,3		39	9	1,41	1,31
Nestrukturovaná síť, P_1 nekonformní konečné prvky						
1541	1		21	8	1,62	1,40
4904	1		29	8	1,61	1,39
21046	1		35	9	1,39	1,61
1541	10^{-7}		26	9	1,62	1,40
4904	10^{-7}		38	11	1,61	1,39
21046	10^{-7}		44	13	1,39	1,61

Druhým problémem, na který jsme se zaměřili, je rovnice reakce-difúze

$$-\varepsilon\Delta u + ru = f \quad \text{v } \Omega = (0,1)^2 \quad (3.3)$$

$$u = u_0 \quad \text{na } \partial\Omega. \quad (3.4)$$

Opět jsme zvolili $f = x_1x_2$ a $u_0 = \cos(x_1)\sin(x_2)$, navíc jsme položili $r = (x_1 + x_2 - 0,6)^4$. Za použití stejných metod jako u předchozího problému jsme dospěli k následujícím výsledkům:

Počet prvků	ε	GMG		AMGm		
		W(5,5)	V(5,5)	W(5,5)	σ^A	σ^Ω
Strukturovaná síť, P_1 konformní konečné prvky						
961	0,1	6	8	3	2,28	1,62
2209	0,1	6	8	3	2,31	1,65
6241	0,1	6	9	3	2,35	1,67
Strukturovaná síť, P_1 nekonformní konečné prvky						
1680	0,1	6	8	2	2,06	1,56
6816	0,1	6	11	2	2,05	1,55
Nestrukturovaná síť, P_1 konformní konečné prvky						
1593	0.1		21	8	1,37	1,31
6930	0.1		30	8	1,39	1,31
Nestrukturovaná síť, P_1 nekonformní konečné prvky						
1541	0.1		21	8	1,62	1,40
4904	0.1		29	8	1,61	1,39

V průběhu testování se ukázalo, že na strukturované síti jsou počty iterací AMGm srovnatelné s geometrickým multigridem, při vyšším počtu uzlů je však AMGm znatelně časově náročnější díky své inicializační fázi. Na nestrukturované síti se počty iterací, alespoň v případě W(5,5)-cyklu, stabilně pohybovaly kolem hodnoty devět nezávisle na velikosti sítě a parametrech.

Literatura

- [1] Kraus J. K., Schicho, J.: Algebraic Multigrid Based on Computational Molecules, 1: Scalar Elliptic Problems, *Computing* 77, 57–75 (2006).
- [2] Brezina, M., Cleary, A. J., Falgout, R. D., Henson, V. E., Jones, J. E., Manteuffel, T. A., McCormick, S. F., Ruge, J.W.: Algebraic multigrid based on element interpolation (AMGe). *SIAM J. Sci. Comput.* 22, 1570–1592 (2000).
- [3] Briggs, W. L., Henson, V. E., McCormick, S. F.: *A Multigrid Tutorial*, Second Edition. Philadelphia: SIAM Books 2001.
- [4] Falgout R.D.: An Introduction to Algebraic Multigrid, *Computing in Science & Engineering* 8,24-33 (2006)